

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการดังนี้

1. เพื่อนำเสนอรูปแบบการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุบลราชธานี

ในการวิจัยครั้งนี้ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลคำไฮใหญ่ อำเภอคอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี มีทั้งหมด 10 หมู่บ้าน 770 ครัวเรือน การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการฝึกอบรม เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน จากทุกหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 20 คน โดยการสุ่มอย่างง่ายจากการจับสลากบ้านเลขที่ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้แบบสอบถามกลับคืนจำนวน 200 ชุด ทั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 193 ชุด คิดเป็นร้อยละ 96.5 ของแบบสอบถามทั้งหมด นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ จัดสร้างรูปแบบการฝึกอบรม

การวิจัยระยะที่ 2 เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่ตอบแบบสอบถามในระยะที่ 1 ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน จากทุกหมู่บ้าน ละ 4 คน ทำการสุ่มอย่างง่ายจากการจับสลากบ้านเลขที่ นำกลุ่มตัวอย่างที่ได้เข้ารับการฝึกอบรม ตามรูปแบบการฝึกอบรมที่วิเคราะห์ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามความพึงพอใจในการจัดฝึกอบรมและแบบวัดผลสัมฤทธิ์ ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์จำนวน 38 ชุด (เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถมาเข้ารับการอบรมจำนวน 2 คน)

1. สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลที่ค้นพบเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้
**การวิจัยระยะที่ 1 เพื่อนำเสนอรูปแบบการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นของวิทยาลัย
 เกษตรและเทคโนโลยีอุบลราชธานี**

1.1 รูปแบบการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี
 อุบลราชธานี

1. คุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

- 1.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมควรอยู่ในหมู่บ้านหรือตำบลเดียวกัน
- 1.2 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมควรมีอาชีพลักษณะเดียวกัน
- 1.3 ประสบปัญหาในการประกอบอาชีพเหมือนกัน

2. หลักสูตรการฝึกอบรม

- 2.1 ควรตอบสนองต่อการแก้ปัญหาที่ผู้เข้าอบรมประสบอยู่
- 2.2 ควรเป็นการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย
- 2.3 ควรมีการจัดศึกษาดูงาน
- 2.4 วิทยากรและผู้จัดฝึกอบรมวิเคราะห์ความต้องการของคนในชุมชน
 เพื่อประกอบกำหนดรายวิชาและเนื้อหาสาระการฝึกอบรม

3. วิทยากรและเทคนิคการฝึกอบรม

- 3.1 วิทยากรควรเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือประสบความสำเร็จในอาชีพนั้นๆ
- 3.2 ควรมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างผู้เข้ารับการอบรม
 ด้วยกัน

3.3 ควรมีเอกสารประกอบการฝึกอบรมโดยเน้นการใช้รูปภาพประกอบให้
 มากที่สุด

4. สถานที่และระยะเวลาในการฝึกอบรม

- 4.1 ควรจัดฝึกอบรมในพื้นที่ ที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมอาศัยอยู่
- 4.2 ระยะเวลาการฝึกอบรม 3 วัน
- 4.3 ควรจัดฝึกอบรมในช่วงเดือน มกราคมถึงเดือนเมษายน

5. การประเมินผลและติดตามผลการฝึกอบรม

5.1 ควรมีการทดสอบความรู้ก่อนการฝึกอบรม

5.2 ควรมีการทดสอบความรู้หลังการฝึกอบรม

5.3 ควรมีการติดตามผลการฝึกอบรมหลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรม

ข้อมูลความต้องการของกลุ่มตัวอย่างที่ทำให้ได้รูปแบบการฝึกอบรมระยะสั้น มีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 193 คน เป็นเพศชาย 111 คน คิดเป็นร้อยละ 57.51 อายุ 36 ปีขึ้นไป จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 58.55 ระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3 หรือ มศ.3) จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 56.48

ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการให้จัดฝึกอบรมดังนี้

(1) ในหัวข้อการศึกษาและวิเคราะห์ ปัญหาและความต้องการฝึกอบรมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 85.59 ประกอบอาชีพ ปลูกพืช ปัญหาที่ประสบอยู่ส่วนใหญ่ ร้อยละ 84.97 คือ ดินเสื่อม หลักสูตรที่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่ร้อยละ 58.55 ต้องการฝึกอบรมเรื่อง การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ โดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.67 ให้เหตุผลว่า ต้องการนำเอาความรู้ที่ได้ไปแก้ปัญหาที่ประสบอยู่

(2) ในหัวข้อการกำหนดและวิเคราะห์ผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 83.42 เห็นว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมควรมาจากหมู่บ้านหรือตำบลเดียวกันและประกอบอาชีพลักษณะเดียวกัน

(3) ในหัวข้อการกำหนดวัตถุประสงค์การฝึกอบรม ส่วนใหญ่ร้อยละ 84.97 เห็นว่าควรเป็นการถ่ายทอดความรู้ที่ทันสมัย สามารถนำไปแก้ปัญหาที่ประสบอยู่

(4) ในหัวข้อการกำหนดและวิเคราะห์เนื้อหาสาระและประสบการณ์การฝึกอบรม ส่วนใหญ่ร้อยละ 75.66 เห็นว่า ผู้ทำหน้าที่จัดฝึกอบรมควรเป็นผู้กำหนดรายวิชาการฝึกอบรมและ ร้อยละ 75.65 เห็นว่า วิทยากรผู้สอนควรเป็นผู้กำหนดเนื้อหาสาระในการฝึกอบรม

(5) ในหัวข้อการกำหนดวิธีการและเทคนิคการฝึกอบรม ส่วนใหญ่ร้อยละ 65.28 เห็นว่า ควรเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยกัน โดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 73.58 เห็นว่า วิทยากรควรเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่จะฝึกอบรม

(6) ในหัวข้อการพัฒนาขั้นตอนการฝึกอบรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 76.68 เห็นว่า ควรมีการจัดศึกษาฐาน และร้อยละ 43.01 เห็นว่า ควรเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาบรรยาย

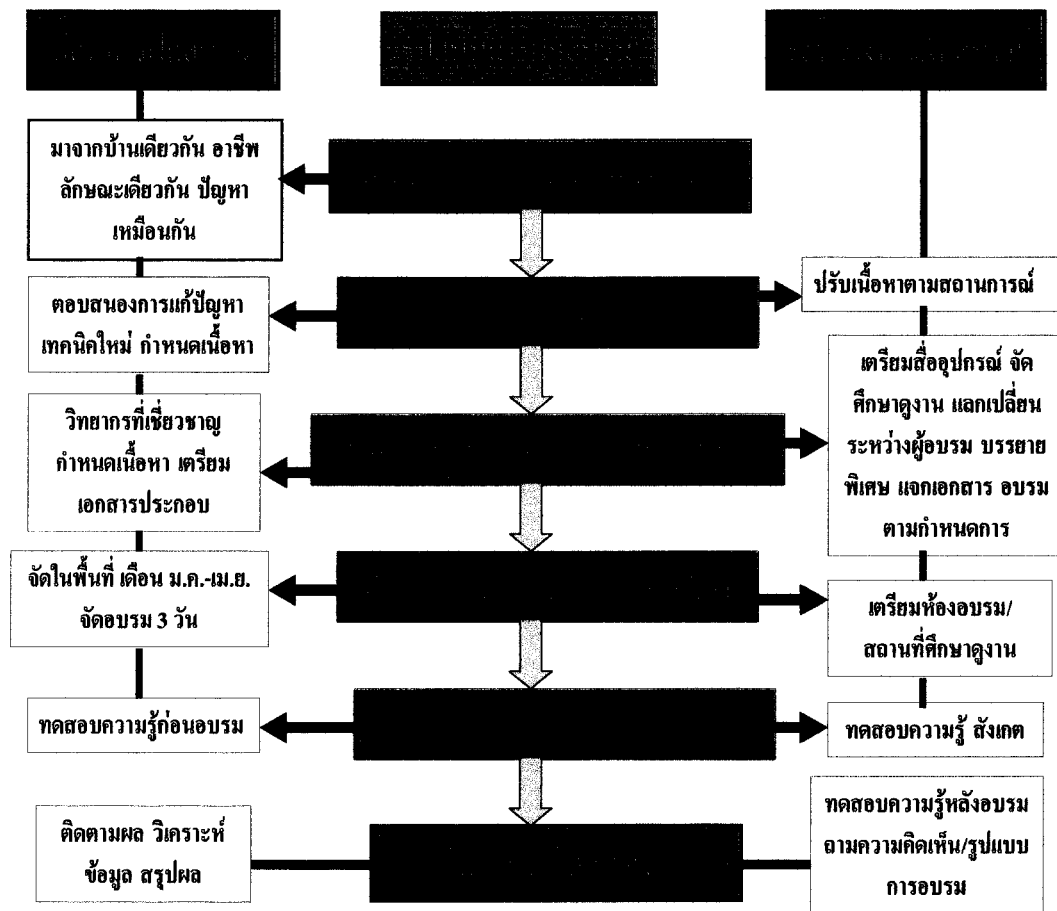
(7) ในหัวข้อการกำหนด สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนใหญ่ร้อยละ 86.53 เห็นว่า ควรมีเอกสารประกอบการฝึกอบรม และส่วนใหญ่ร้อยละ 80.31 เห็นว่าเอกสารประกอบการฝึกอบรม ควรมีรูปภาพประกอบเป็นหลัก

(8) ในหัวข้อการกำหนดสภาพแวดล้อมการฝึกอบรมส่วนใหญ่ร้อยละ 78.76 ต้องการให้ จัดฝึกอบรมในหมู่บ้านหรือตำบลที่ผู้เข้ารับการอบรมอาศัยอยู่ โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 36.79 ต้องการเข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 3 วันและส่วนใหญ่ร้อยละ 65.29 ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน

(9) ในหัวข้อการกำหนดแนวทางการฝึกอบรม ทางด้านบริการผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 68.91 เห็นว่า ควรมีบริการรับส่งจดหมาย และร้อยละ 48.19 เห็นว่า ควรมีการบริการรักษาพยาบาล ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 81.87 ต้องการให้มีการติดตามผลการฝึกอบรม

(10) ในหัวข้อการประเมินผลส่วนใหญ่ร้อยละ 64.77 เห็นว่า ควรมีการประเมินผลก่อนการฝึกอบรม ร้อยละ 83.94 เห็นว่า ควรมีการประเมินผลระหว่างการฝึกอบรม และร้อยละ 84.64 เห็นว่า ควรมีการประเมินผลหลังการฝึกอบรม โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 64.24 เห็นว่า ผู้จัดฝึกอบรมควรเป็นผู้ดำเนินการประเมินผล และวิธีการประเมินผลที่ต้องการส่วนใหญ่ร้อยละ 67.37 เห็นว่า ควรเป็นการตอบแบบสอบถาม

จากข้อมูลความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนำมากำหนดรูปแบบการจัดฝึกอบรม หลักสูตรระยะสั้นของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุบลราชธานี ซึ่งมีกิจกรรมต่างๆที่ต้องดำเนินการตั้งแต่ ก่อนการฝึกอบรม ระหว่างการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมตามแผนภูมิต่อไปนี้

การวิจัยระยะที่ 2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมระยะสั้นของวิทยาลัย เกษตรและเทคโนโลยีอุบลราชธานี

1.2 ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมระยะสั้นของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี อุบลราชธานี

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นมาทำการฝึกอบรมและศึกษา
ความพึงพอใจผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ผลดังนี้

1.2.1 หัวข้อที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจระดับมากที่สุดตามลำดับดังนี้

1) หลักสูตรการฝึกอบรมตรงกับความต้องการ การฝึกปฏิบัติจริงระหว่าง
การฝึกอบรมและสถานที่ฝึกอบรมที่จัดในพื้นที่ภายในตำบลที่อยู่ เนื้อหาวิชาที่ได้รับจากการ
ฝึกอบรมมีความทันสมัย การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรในการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการอบรมมา
จากตำบลเดียวกันเนื้อหาวิชาที่ได้รับสามารถนำไปแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพได้และ
เทคนิคการบรรยายของวิทยากรที่ใช้ในการฝึกอบรมโดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจที่ 4.71 4.71 4.66
4.58 4.58 4.55 4.55 และ 4.53 ตามลำดับ

2) หัวข้อกิจกรรมการฝึกอบรมที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจน้อยที่สุด 3 ลำดับสุดท้ายคือ กิจกรรมการทดสอบก่อนการฝึกอบรม กิจกรรมการทดสอบหลังการฝึกอบรมและเอกสารที่ใช้ประกอบในการฝึกอบรม โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเรียงลำดับจากน้อยที่สุด คือ 4.00 4.03 และ 4.13 ตามลำดับ

1.2.2 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบความรู้ก่อนการฝึกอบรม 4.71 คะแนน และหลังการฝึกอบรม 7.89 คะแนน แสดงว่ารูปแบบการฝึกอบรมนี้สามารถทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ในเรื่องการผลิตปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้น และจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนการฝึกอบรมมีค่า = 1.69 หลังการฝึกอบรมมีค่า = 1.66 แสดงให้เห็นว่าก่อนการฝึกอบรมผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เรื่องการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่แตกต่างกันแต่หลังการฝึกอบรมผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เรื่องการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่ใกล้เคียงกัน

และค่า t-test (t-dependent) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมระหว่างก่อนและหลังฝึกอบรม คำนวณได้ = 13.908 ซึ่งมากกว่าค่า t ในตารางที่ระดับความเชื่อมั่น .01 แสดงให้เห็นว่าการฝึกอบรมนี้ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เรื่องการผลิตปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญ

2. อภิปรายผล

จากรูปแบบการฝึกอบรมและความพึงพอใจในรูปแบบการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุบลราชธานีซึ่งเป็นรูปแบบการฝึกอบรมระยะสั้นที่มีความต้องการของชุมชนเป็นฐาน ผู้วิจัยขออภิปรายผลตามรูปแบบของกิจกรรมที่ได้ดำเนินการจัดฝึกอบรมดังนี้

2.1 ด้านคุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เป็นการวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาการประกอบอาชีพที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกำลังประสบอยู่และวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผลการวิจัยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมาจากหมู่บ้านหรือตำบลเดียวกันและควรมีอาชีพใกล้เคียงกัน กำลังประสบปัญหาในการประกอบอาชีพเหมือนกัน ผลการประเมินความพึงพอใจด้านหลักสูตรการฝึกอบรมตรงกับความต้องการในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.71) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรประกอบอาชีพด้านการเพาะปลูกมานาน มีการใช้สารเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตการเกษตร แต่ไม่มีวิธีการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ เมื่อไม่ใช้สารเคมีในการปลูกพืชก็จะไม่ได้รับผลผลิตจาก

พืชอื่นๆ ปัจจุบัน สินค้าด้านเคมีภัณฑ์เกษตรมีราคาสูงมากไม่คุ้มกับการลงทุนการผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่จึงหันมาสนใจการใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทน

ผลการค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับ วิศน์ สิตตระกูล (2545 : 30-36) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ต้องการเรียนสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตน ซึ่งอาจเป็นสภาพปัญหาหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อที่จะปรับปรุงพฤติกรรมที่เกี่ยวกับบทบาททางสังคมของตนเอง เมื่อเรียนแล้วสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานและชีวิตครอบครัว คาดหวังว่าวิชาที่เรียนจะช่วยแก้ปัญหาชีวิตประจำวันของเขาได้ ผู้ใหญ่เรียนอย่างมีเป้าหมายเมื่อเริ่มลงทะเบียนเรียนก็มักทราบแล้วว่าตนมีเป้าหมายอะไร ผู้ใหญ่เรียนในเรื่องที่เกี่ยวข้อง เขาต้องทราบเหตุผลในการเรียนบางสิ่งบางอย่าง การเรียนรู้ต้องสามารถประยุกต์เข้ากับการปฏิบัติงานหรือความรับผิดชอบต่างๆของเขาและมีคุณค่าต่อเขา ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่ปฏิบัติ จะสนใจบทเรียนที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของตนเองมากที่สุด และ สอดคล้องกับสำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่กล่าวไว้ในเทคนิคการประเมินและติดตามผลการฝึกอบรมในงานส่งเสริมว่า ความจำเป็นในการฝึกอบรมที่ต้องค้นหาเป็นความจำเป็นที่ไม่สามารถบอกได้โดยอาศัยสามัญสำนึกแต่จะต้องศึกษาสำรวจและวิเคราะห์สถานการณ์ให้แน่ชัดเสียก่อนจึงจะบอกได้ว่าเป็นความจำเป็นในการฝึกอบรม

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นกดา อัมพประภา (2537 : 95) ซึ่งได้ศึกษาการประเมินความต้องการในการฝึกอบรมของเกษตรกรเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาชีพ เกษตรกรรมระยะสั้นในวิทยาลัยเกษตรกรรมแพร่ พบว่าในการจัดฝึกอบรมนั้นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างหนึ่งที่จะต้องทราบคือเกษตรกรประสบปัญหาในเรื่องใดบ้างที่เกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรม ทั้งทางด้าน การเพาะปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์ เพื่อจะได้นำข้อมูลดังกล่าวมาประกอบการวางแผนการจัดทำหลักสูตรที่ใช้สำหรับการฝึกอบรมและทำให้การฝึกอบรมบรรลุถึงความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร ซึ่งจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของเกษตรกรได้

2.2 ด้านหลักสูตรการฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อหัวข้อเนื้อหาวิชาที่ทันสมัย สามารถนำไปแก้ไขปัญหในการประกอบอาชีพ การฝึกปฏิบัติจริง ระหว่างการอบรมในระดับมากที่สุด และหัวข้อการทัศนศึกษาดูงานมีความพึงพอใจในระดับมาก ผลการค้นพบดังกล่าวอาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาในการประกอบอาชีพของผู้เข้ารับการอบรมและได้นำปัญหาเหล่านั้นมาปรึกษาร่วมกับวิทยากรถึงเนื้อหาสาระที่จะจัดฝึกอบรมโดยกำหนดวัตถุประสงค์การฝึกอบรมให้ตอบสนอง ต่อความต้องการของผู้เข้ารับการอบรมมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ สุรพล จันทราปัดย์และชูเกียรติ รักซ้อน (2534 : 6) ที่กล่าวว่า การกำหนดวัตถุประสงค์ของวิชาเมื่อได้รับติดต่อเชิญเป็นวิทยากรในวิชาใด ถึงแม้ว่าจะมีวัตถุประสงค์ของวิชานั้นระบุมารู้แล้วก็ขอให้ตรวจสอบกับผู้เชิญอีกครั้ง ว่าวัตถุประสงค์ดังกล่าว

ได้ครอบคลุมพฤติกรรมที่ทางโครงการต้องการแล้วหรือยัง ถ้ายังครอบคลุมไม่ครบถ้วน วิทยาการอาจปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญแล้วเขียนวัตถุประสงค์ขึ้นใหม่ให้กะทัดรัด ชัดเจน การมีวัตถุประสงค์ที่แน่ชัดจะทำให้วิทยาการสามารถเตรียมตัวได้ง่ายและสะดวก สามารถให้เนื้อหาสาระได้อย่างตรงจุด ไม่ใช่ไปพูดในสิ่งที่วิทยาการต้องการพูด แต่ผู้เข้ารับการอบรมไม่ต้องการฟัง การอบรมจะสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามที่จะให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้ในสิ่งหรือเรื่องที่เขานำไปใช้งานหรือสถานการณ์ที่เขาประสบอยู่ และผลการค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นกดา อัมพประภา (2537 : 112) เรื่องการประเมินความต้องการในการฝึกอบรมของเกษตรกรเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาชีพเกษตรกรระยะสั้นในวิทยาลัยเกษตรกรรมแพร่ซึ่งพบว่า ในการกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมเกษตรกรต้องการให้วิทยาลัยจัดการฝึกอบรม โดยเน้นการฝึกอบรมทั้งภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎีควบคู่กัน หลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรมต้องการให้มีการจัดทัศนศึกษาดูงานนอกสถานที่

2.3 ด้านวิทยาการและเทคนิคการฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจ การถ่ายทอดความรู้ของวิทยาการและต่อเทคนิคการบรรยายของวิทยาการในระดับมากที่สุด มีความพึงพอใจต่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้กับผู้เข้ารับการอบรม ต่อสื่อเอกสารที่ใช้ประกอบในการฝึกอบรม และต่อการจัดสื่อจำพวกกระดาน เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ โทรทัศน์ เครื่องเล่นวีดีโอ ในระดับมาก

ผลการค้นพบดังกล่าวอาจเป็นเพราะการที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีโอกาสพูดคุยถึงปัญหาและถ่ายทอดสิ่งที่ได้ค้นพบ โดยมีวิทยาการคอยชี้แนะและอธิบายในสิ่งที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมยังไม่รู้หรือหาคำตอบไม่ได้ เป็นวิธีการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการอยากศึกษา ทำให้การฝึกอบรมไม่เบื่อหน่าย ซึ่งสอดคล้องกับ นฤมล ดันธสุเรศมรรค์ (2544 : 41-42) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ลักษณะหนึ่งคือ การเรียนรู้โดยการนำตนเอง (self – directed learning) เป็นการเรียนรู้ที่เน้นความเป็นปัจเจกบุคคลและการพัฒนาตนเอง มีพื้นฐานจากปรัชญาพัฒนาการนิยม เนื่องจากผู้เรียนเป็นผู้วางแผนการเรียนรู้เอง โดยเน้นที่วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนรู้เป็นสำคัญ ผู้ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่เปิดโอกาสต่อการเรียนรู้เสมอหากได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจอย่างอิสระตามความพอใจ ความพร้อม ประสบการณ์และด้วยวิธีการที่ตนเองเป็นผู้เลือก

ผลการค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรณัฐ หิรัญคุปต์ (2537: บทคัดย่อ) เรื่องรูปแบบการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วมกับประชาชน บ้านห้วยน้ำหนัก อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งพบว่า การฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วมที่ใช้กับชนกลุ่มน้อยมีความเป็นไปได้ เพราะการฝึกอบรมยอมรับความรู้ ข้อมูลและประสบการณ์ของผู้เข้าร่วม ผู้เข้าร่วมมีอิสระเต็มที่ในการแลกเปลี่ยนและตัดสินใจตามความต้องการของตนเอง

ผลการค้นพบด้านสื่อและเอกสารสอดคล้องกับ วิศนี ศิลตระกูล (2545 : 18) กล่าวว่า ลักษณะหนังสือที่ชาวบ้านสนใจ คือ เนื้อหาใกล้ตัว ใช้ภาษาง่ายๆ ไม่ต้องแปลความหมาย ตัวหนังสือขนาดใหญ่ มีภาพประกอบ ขนาดเล่มไม่หนาจนเกินไป ได้อะไรที่เป็นประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพลกร โคตรจันทร์ (2529 : 73 อ้างจากนภดา อัมพูประภา 2537:113) ที่พบว่าการจัดฝึกอบรมในแต่ละครั้งควรจัดทำเอกสารประกอบคำบรรยายให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพราะประชาชนส่วนใหญ่ มีการศึกษาค่อนข้างต่ำ อายุค่อนข้างสูง ความจำไม่ค่อยดีเท่าที่ควร ในการจัดฝึกอบรมควรมีสื่อเพื่อให้เกษตรกรได้มีโอกาสทบทวนเนื้อหาต่างๆ ได้เช่น การจัดสื่อประเภทวิดีโอสำหรับฉายภาพแสดงขั้นตอนต่างๆ เพื่อให้เกษตรกรเกิดความเข้าใจ สามารถทบทวนเนื้อหาต่างๆ ได้

2.4 ด้านสถานที่และระยะเวลาการฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อสถานที่ฝึกอบรมที่จัดภายในตำบลที่อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมที่จัดในเดือนตุลาคม และระยะเวลาการฝึกอบรม 3 วัน ในระดับมาก ผลการค้นพบดังกล่าวอาจเป็นเพราะว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีครอบครัวแล้ว จำเป็นต้องประกอบภารกิจต่างๆ เช่น ทำอาหาร ส่งลูกไปโรงเรียน เลี้ยงสัตว์ ในช่วงเข้าก่อนมาอบรม และในช่วงเย็นหลังการฝึกอบรมต้องกลับไปทำภารกิจเดิมอีก การจัดฝึกอบรมในพื้นที่จึงทำให้สามารถประกอบภารกิจเหล่านั้นได้เสร็จทันก่อนเข้ารับการอบรมและสามารถกลับไปประกอบภารกิจเหล่านั้นอีกได้เมื่อเสร็จการอบรมในช่วงเย็น ซึ่งสอดคล้องกับ วิศนี ศิลตระกูล (2545:36) ที่กล่าวว่า ผู้ใหญ่ต้องรับผิดชอบในภารกิจต่างๆ มาก ดังนั้นจึงมีปัญหาอุปสรรคหลายประการในการเรียนดังนี้ 1) ต้องแบกรับภาระหน้าที่ความรับผิดชอบมาก 2) ไม่มีเวลามากนัก 3) ไม่มีคนดูแลลูกขณะที่ต้องมาเข้าชั้นเรียน และ 4) มีปัญหาในเรื่องตารางเวลาเรียน

ผลการค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญจันทร์ สอพิมาย (2540: บทคัดย่อ) เรื่องความคาดหวังของเกษตรกรต่อบทบาทในการให้บริการทางวิชาการของวิทยาลัยเกษตรกรรมนครราชสีมา: กรณีศึกษา หมู่บ้านโนนदै ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งพบว่า ปัญหาของเกษตรกรที่จะเข้ารับบริการทางวิชาการจากวิทยาลัยเกษตรกรรมนครราชสีมา ที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะเข้ารับบริการทางวิชาการ

ส่วนผลการประเมินความพึงพอใจในเรื่องระยะเวลาที่ใช้กับช่วงเวลาที่จัดการฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากว่าความต้องการอันดับแรกของผู้ตอบแบบสอบถามคือ ช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน เป็นช่วงก่อนฤดูการทำนา ซึ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีเวลาว่างตลอด แต่เมื่อผู้วิจัยได้จัดฝึกอบรมขึ้นในช่วงเดือนตุลาคม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมก็มีความพึงพอใจในระดับมาก เนื่องจากอยู่ในช่วงหลังการทำนาเสร็จสิ้นแล้ว เป็นช่วงระยะเวลาที่ผู้เข้ารับการ

อบรมส่วนใหญ่มีเวลาว่าง ซึ่งสอดคล้องกับ สุนทร โคตรบรรเทา (2531 : 102) ที่ว่า ช่วงเวลาที่สอนได้ของผู้ใหญ่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะทางร่างกาย แต่ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับปัญหาเฉพาะหน้าหรือภารกิจที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและหน้าที่ทางสังคม

2.5 ด้านการประเมินผลการฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการประเมินความรู้เบื้องต้นก่อนการฝึกอบรม และต่อการประเมินความรู้หลังการฝึกอบรมในระดับมาก แต่เป็นค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุดในหัวข้อการประเมินความพึงพอใจ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่มีครบครันแล้วและได้ออกจากระบบการศึกษามานานเกิดความไม่มั่นใจในการประเมินความรู้ ผลการค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับ วิศนี ศิลตระกูล (2545:30) ที่กล่าวว่าผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่มีความรู้สึเกี่ยวกับตนเองว่ามีความสำคัญมากและมีความหมายต่อสถานการณ์การเรียนรู้ นั้น ผู้เรียนต่างก็มีระดับความสามารถของตัวเองและมีความตระหนักในรูปแบบการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้นผู้เรียนจึงมีความรู้สึกลัวเมื่อต้องเรียนร่วมกับผู้ที่มีอายุน้อยกว่า และรู้สึกในเชิงลบเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง

3. ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดข้อเสนอแนะเพื่อการจัดฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุบลราชธานีได้ 2 ข้อใหญ่ๆ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย สำหรับงานฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.1.1 ด้านผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผู้จัดการฝึกอบรมควรมีการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมก่อนการฝึกอบรมทุกครั้ง ซึ่งประเด็นที่จำเป็นต้องศึกษามีดังต่อไปนี้

- 1) ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
- 2) หลักสูตรที่ต้องการฝึกอบรม
- 3) ช่วงระยะเวลาที่ต้องการฝึกอบรม
- 4) สถานที่ที่จัดการฝึกอบรม
- 5) เทคนิคการฝึกอบรมที่ต้องการ

3.1.2 ด้านผู้จัดการฝึกอบรม ควรมีการจัดเตรียมงานการฝึกอบรมในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้ให้พร้อม

- 1) กำหนดและวิเคราะห์คุณสมบัติผู้เข้ารับการฝึกอบรม
- 2) กำหนดและวิเคราะห์หลักสูตรการฝึกอบรม
- 3) จัดหาวิทยากรในการฝึกอบรม
- 4) กำหนดแนวทางและขั้นตอนการฝึกอบรม
- 5) กำหนดแนวทางการประเมินผลการฝึกอบรม

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนอื่นๆ ที่มีบริบทของชุมชนและความต้องการแตกต่างไปจากงานวิจัยนี้

3.2.2 ควรมีการศึกษาตัวแปรต้นอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น รายได้ การถือครองที่ดิน ลักษณะแหล่งน้ำที่ใช้เพื่อการเกษตร ที่มีผลต่อความต้องการฝึกอบรม

3.3 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.3.1 หน่วยงานอื่นๆ ที่มีหน้าที่จัดฝึกอบรมเกษตรกรถ้าจะนำรูปแบบการฝึกอบรมนี้ไปใช้ควรมีการศึกษาริบทของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อน

3.3.2 ถ้าเป็นการจัดฝึกอบรมอื่นๆ ที่ไม่ใช่วิชาชีพด้านการเกษตร ควรมีการศึกษาความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมก่อนและปรับเปลี่ยนรูปแบบการฝึกอบรม ให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง